

Díszítés: Girolamo dalla Casa 1584

Bali János:

Díszítési útmutató az „Il vero modo di diminuir” nyomán

Girolamo dalla Casa (+1601) alapította testvéreivel (Giovanni, Nicolo) a velencei Szent Márk templom állandó fúvóegyüttesét (1568). 1584-ben adta ki *Il vero modo di diminuir* („A díszítés igaz módja”) c. kétkötetes munkáját. A reneszánsz díszítésekkel való ismerkedést e mű első lépéseit követve érdemes kezdeni.

Az alábbiakban

- rövidített, szerkesztett formában közöljük díszítési táblázatait,
 - néhány kiragadott példát adunk a zárlati díszítésekre
 - a kötetek javát kitevő díszített darabok (Janequin, Courtois, Willaert, Rogier, Gombert, Sandrin, Clemens non Papa, Palestrina, Lassus, Striggio, A. Gabrieli és Ph. de Monte, de leginkább az oly népszerű Cipriano de Rore művei) közül közlünk néhányat
 - teljes terjedelmében közöljük a négy szólam mindegyikében díszített, de Rore által megzenésített sestinát.
- Valamennyi kottapéldában követtük honlapunk notációját: C-kulcsokat alkalmazunk és valamennyi hangjegyértéket felezünk (azaz a breviseket egész-kottának írjuk át).

Dalla Casa az első oldalakon a fúvósjáték artikulációjával foglalkozik. Első kottapéldái különféle nyelvgyakorlatok. Játsszuk szekvenciaszerűen, minden hangról az alábbiakat. A bennük leírt nyelvütésekkel játszandó valamennyi passzázs, soha ne kössünk! Válasszunk olyan tempót, amelyben kényelmesen elérnek a leggyorsabb értékek is. A mérőütés a félkotta legyen!

le re le re le re le re le le re le re le re le re le ...
 de re le re de re le re le de re le re le re le re le
 te re le re te re te re te re te re te re te re te re te re te
 de re de re de re de re de re de re de re de re de re de re de re de
 te che te che te che te che te che te che te che te che te che te
 te
 de

le re le re le re le re le le re le re le re le re le re le ...
 de re le re de re le re le de re le re le re le re le re le
 te re le re te re te re te re te re te re te re te re te re te re te
 de re de re de re de re de re de re de re de re de re de re de re de
 te che te che te che te che te che te che te che te che te che te
 te
 de

Az alábbi példák a zárlatok díszítéséhez adnak meg formulákat:

1. tremoli groppiziati

2. groppi battuti

Ezután a különféle hangközök díszítései következnek. Kezdjük a tanulást a tizenhatodokat alkalmazó formulákkal. Ezen belül először a negyedeket díszítő, kis hangközöket (szekund, terc, kvart, kvint) aprózó passzázsokkal foglalkozunk. Először a felfelé lépő szekund formuláját tanuljuk meg: figurált skálaként játszogassuk a furulya teljes hangterjedelmében, az imént látott nyelvütésekkel. ezután a lefelé lépő szekund következhet, majd a felfelé és lefelé lépő terc. Ha e négy formulát biztosan megtanultuk, vegyünk egy tetszőleges reneszánsz dallamot, és játsszuk el úgy, gogy néhány helyen a szekundot vagy tercet lépő negyedek helyett játsszuk dalla Casa valamelyik formuláját. Mielőtt nekilátnánk, képzeljük el, hogyan nézne ki a kottában egy ilyen formula!

Figyeljük meg, hogy a szekund díszítései mindig a mozgás irányába indulnak, és terc-ugrást tartalmaznak; a tercet díszítő formulák pedig a mozgással ellenkező irányba indulnak, és csak szekundlépésekből állnak. Folytassuk a tanulást a kvartok és kvintek díszítésének elsajátításával!

Most tanuljuk meg a kis hangközök díszítéseit félkottákra! Figyeljük meg, hogy a félkottára adott dalla Casa-formulák többnyire a negyedkottára megadott képleteket toldják meg előlről egy tercet bejáró kis körrel.

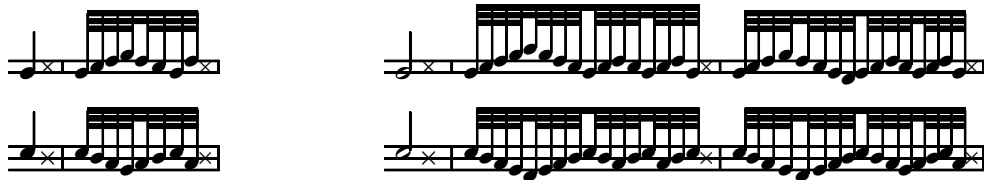
Következő lépésként tanuljunk meg zárlati formulákat. Használjuk az alábbi táblázatot, illetve keressük ki a dalla Casa által díszített darabokból a szoprán- illetve tenorzárlatokat (felfelé lépő szekund, szinte mindig szinkópáló késleltetéssel, illetve lefelé lépő szekund)

Ez után érdemes megtanulni a nagyobb hangközök tizenhatodos formuláit is.

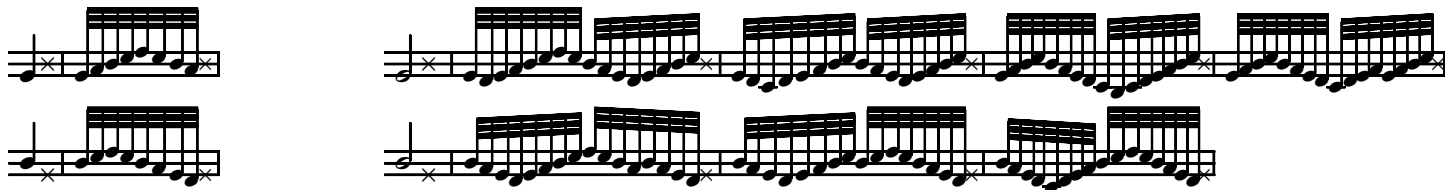
Ha a tizenhatodokkal már megbarátkoztunk, tanuljunk meg minél több harminckettes formulát. Nézzük meg dalla Casa kidolgozott példáit, elemezzük a táblázatban megadott formuláktól eltérő díszítési módokat. Figyeljük meg a díszítések mennyiségét, frázisokon belüli elhelyezkedését.

A reneszánsz furulyás oldalon publikált valamennyi darabban használhatjuk e díszeket. A díszített szopránt kísérheti másik három furulya, vagy valamilyen billentyűs hangszer, lant, vagy gitár, az alsó három szólam megszólaltatásával. A formulák fordulóhangjait lehetőleg illesszük a harmóniába (ha például szólamunk épp a harmónia alaphangján áll, akkor lehetőleg a felő, ha a kvinthangon, akkor az alsó terc irányába mozduljunk)!

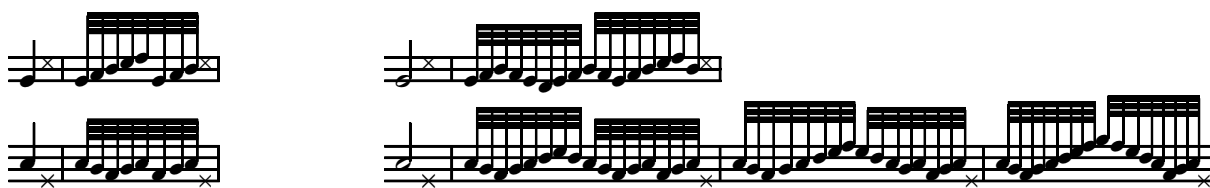
szekundok

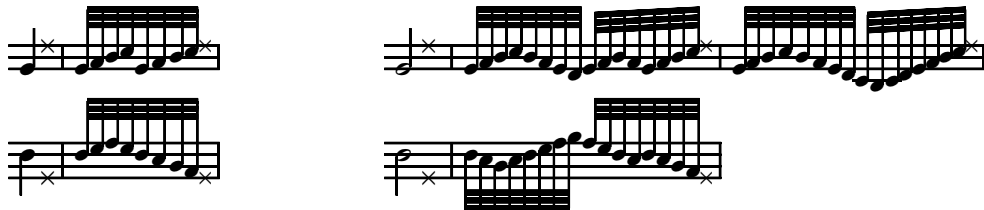
tercek

kvartok

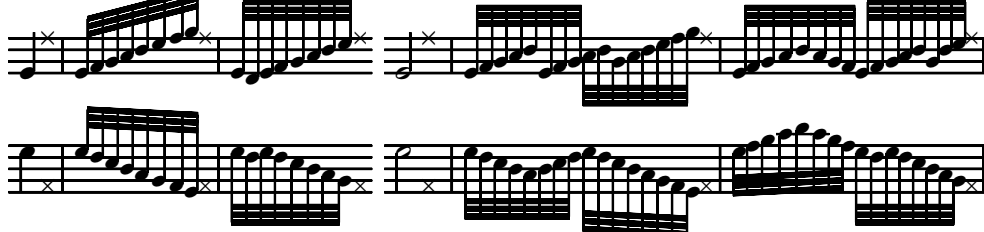
kvintek

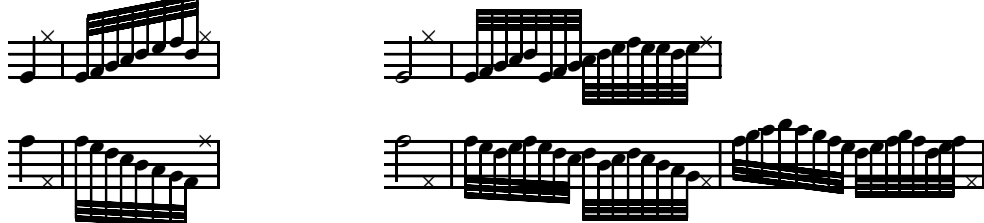
szextek

szeptimek

oktávok

C. de Rore: Io canterei d'Amor

The image displays a musical score for the piece 'Io canterei d'Amor' by Claudio de Rore. The score is written in a single system with ten staves. The first staff begins with a treble clef, a common time signature (C), and a key signature of one flat (B-flat). The music is characterized by a complex, rhythmic texture, featuring numerous sixteenth and thirty-second notes, often beamed together in groups. The notation includes various rests, including a prominent one-measure rest in the second staff. There are several instances of dashed lines under the notes, likely indicating phrasing or breath marks. The overall style is typical of the late Renaissance or early Baroque period, with its intricate rhythmic patterns and melodic lines.

C. de Rore: La bella netta

The image displays a musical score for the piece 'La bella netta' by Claudio de Rore. The score is written in a single system with ten staves, all in bass clef. The music is characterized by intricate, flowing sixteenth-note passages, often with slurs and ties, creating a sense of continuous motion. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, as well as rests. There are several instances of dashed lines below the staves, likely indicating phrasing or breath marks. The overall texture is dense and melodic, typical of the late Renaissance lute or keyboard repertoire.

C. de Rore: Non è ch'il duol mi scemi

The image displays a musical score for the piece 'Non è ch'il duol mi scemi' by Claudio de Rore. The score is written in a single system with ten staves, all in a 3/8 time signature. The first staff begins with a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The music is characterized by intricate sixteenth-note patterns, often appearing in groups of sixteenth notes or eighth-note pairs. There are several instances of repeat signs, indicated by dashed lines below the staff. The piece concludes with a double bar line and a repeat sign.

C. de Rore: Non gemme, non fin'oro

The image displays a musical score for the piece 'Non gemme, non fin'oro' by Claudio de Rore. The score is written in bass clef with a key signature of one flat (B-flat). It consists of ten staves of music. The notation includes various rhythmic values such as eighth and sixteenth notes, often grouped in beams. There are several instances of complex rhythmic patterns, including sixteenth-note runs. Dashed lines are placed below the staves, likely indicating the placement of a figured bass line. The score concludes with a double bar line and repeat dots at the end of the final staff.